

سلافة

دانشگاه تربیت معلم

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

پایان نامه جهت اخذ دوره کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی

موضوع تحقیق:

مدیریت بر آموزش ریاضی در پایه اول راهنمایی با استفاده از الگوی مشارکتی
جیگ ساو و تأثیر آن بر پیشرفت تحصیلی و رشد مهارت‌های اجتماعی دانش
آموزان پسر شهرستان سردشت در سال تحصیلی ۸۷-۸۸

استاد راهنما: آقای دکتر محمد رضا بهرنگی

۱۳۸۹/۸/۵

۵

استاد مشاور: آقای دکتر عبدالرحیم نوه ابراهیم

پژوهشگر: جعفر علی زاده

شهریور ۱۳۸۸

۱۴۴۵۳۰

دانشگاه تربیت معلم

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی - گروه مدیریت آموزشی

صورتجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

این پایان نامه با عنوان " مدیریت بر آموزش ریاضی در پایه اول راهنمایی با استفاده از الگوی مشارکتی جیگ ساو و تأثیر آن بر پیشرفت تحصیلی و رشد مهارت‌های اجتماعی دانش آموزان پسر " شهرستان سردشت در سال تحصیلی ۸۸-۸۷ به منظور اخذ درجه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی توسط آقای جعفر علی‌زاده گردآوری و تهیه شده است و در جلسه مورخه ۱۳۸۸/۶/۲ در حضور هیأت داوران، پس از دفاع با نمره ۱۹/۲۵ (نوزده و بیست و پنج صدم) و درجه عالی پذیرفته شد.

استاد راهنما: جناب آقای دکتر محمد رضا بهرنگی

استاد مشاور: جناب آقای دکتر عبدالرحیم لوه ابراهیم

داور داخلی: جناب آقای دکتر بیژن عبدالهی

داور خارجی: جناب آقای دکتر مصطفی عسگریان

مدیر گروه و نماینده تحصیلات تکمیلی

جناب آقای دکتر محمد رضا بهرنگی

تقدیم به:

همه آنهایی که برای من الهام بخش و امید آفرین بودند

مادر دلسوز و مهربانم

همسر و فرزند عزیزم (بهزاد)

به خاطر پذیرش سختی ها و تحمل صبورانه شان

تشکر و قدردانی

سپاس خدایی را که علم و دانایی آفرید و آنگاه برگزیدگان خویش را برانگیخت و بدین وسیله راه تعلیم و تربیت و فرهیختگی را برای انسان گشود. درود و سپاس بر پیشگاه مهر و رحمت، مبشر صداقت و صمیمیت، حضرت محمد(ص) که آدمیان را از خاک تا افلاک رهنمون شدند.

با سپاس فراوان از استاد راهنما و بزرگوارم جناب آقای دکتر محمد رضا بهرنگی که با راهنمایی های بی دریغ و دلسوزانه اش در دوران تحصیل و مراحل نگارش این پایان نامه یاریم نمود. و با تشکر صمیمانه از استاد ارجمندم جناب آقای دکتر عبدالرحیم نوه ابراهیم که با رهنمودهای ارزنده علمی خود در سمت استاد مشاور در جهت جلا بخشیدن به محتوای پژوهش، یاورم بودند. و با قدردانی خالصانه از استاد عزیزم جناب آقای دکتر عسگریان که با وجود داشتن کسالت، زحمت مطالعه پژوهش و داوری آن را به عهده گرفتند. و با تشکر فراوان از استاد ارجمند جناب آقای دکتر بیژن عبدالهی که به عنوان داور داخلی، زحمت داوری پژوهش را تقبل نمودند. همچنین از زحمات فراوان استاد گرانقدرم جناب آقای دکتر حمید رضا آراسته که در طول تحصیل از وجود ایشان به عنوان استاد دروس متعدد بهره های فراوانی برده ام، بی نهایت سپاسگزارم.

چکیده

این بررسی درباره ۵۸ دانش آموز در درس ریاضی پایه اول راهنمایی صورت گرفته است که در یک مطالعه شبه تجربی شرکت کردند تا رویکرد مشارکتی جیگ ساو را در مقایسه با روش سنتی به کار گیرند. هدف از این تحقیق، بررسی تأثیر روش یادگیری مشارکتی جیگ ساو بر پیشرفت تحصیلی و رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان پسر اول راهنمایی در سال تحصیلی ۸۸-۸۷ می باشد.

جامعه آماری تحقیق حاضر را تمامی دانش‌آموزان پسر پایه اول راهنمایی (به جز مدارس راهنمایی غیر انتفاعی و شاهد) شهرستان سردشت که در سال تحصیلی ۸۸-۸۷ به تحصیل اشتغال داشتند، تشکیل می‌دهد. نمونه آماری این تحقیق شامل ۵۸ نفر از دانش‌آموزان پایه اول راهنمایی است که در دو کلاس مشغول به تحصیل بودند. برای انتخاب این دو کلاس از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شد.

در طرح پژوهشی حاضر، از روش شبه آزمایشی (نیمه تجربی) استفاده گردید و آزمون مهارت‌های اجتماعی ماتسون و آزمون درس ریاضی معلم ساخته را به عنوان ابزار جمع‌آوری اطلاعات به کار گرفتیم. در نهایت برای جمع‌آوری اطلاعات، طبقه بندی، سازماندهی، توصیف و استخراج داده‌ها و تبدیل آنها به اطلاعات آماری و تجزیه و تحلیل آنها از آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شده است.

بر اساس تجزیه و تحلیل یافته‌ها با استفاده از آزمون T ، نتایج به دست آمده از تحقیق حاضر حاکی از آن است که یادگیری مشارکتی جیگ ساو بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر تأثیر مثبت دارد، همچنین این روش (یادگیری مشارکتی جیگ ساو) بر رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان پسر نیز تأثیر مثبت گذاشته است.

در مجموع نتیجه‌ای که از این تحقیق گرفته می‌شود این است که، رویکرد مشارکتی جیگ ساو بر پیشرفت تحصیلی و رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان پسر تأثیر (معنادار) گذاشته است.

واژگان کلیدی: مدیریت بر آموزش ریاضی، پایه اول راهنمایی، الگوی مشارکتی جیگ ساو، پیشرفت تحصیلی، مهارت‌های اجتماعی

فصل اول - کلیات تحقیق

۲	مقدمه
۳	بیان مسأله
۸	اهداف تحقیق
۸	سؤالیهای تحقیق
۹	اهمیت و ضرورت انجام تحقیق
۱۲	تعریف اصطلاحات و واژه‌ها

فصل دوم - ادبیات و پیشینه تحقیق

۱۵	مقدمه
۱۶	بخش اول - پیشرفت تحصیلی و مهارت‌های اجتماعی
۱۶	تعریف پیشرفت تحصیلی
۱۷	عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی
۲۰	شیوه‌های ارزیابی پیشرفت تحصیلی
۲۱	نقش معلمان در ارزیابی تکالیف گروه
۲۱	پیشرفت تحصیلی ریاضی و موانع یادگیری آن
۲۳	مهارت‌های اجتماعی
۲۴	تعریف و تبیین مهارت‌های اجتماعی
۲۵	انواع مهارت‌های اجتماعی
۲۵	مهارت‌های اجتماعی از نظر کارتلج و میلبرن
۲۶	مهارت‌های اجتماعی از نظر هارجی و همکاران
۲۹	مهارت‌های اجتماعی از نظر وود
۳۰	مهارت‌های اجتماعی از نظر واکر و همکاران
۳۰	مهارت‌های اجتماعی از نظر الیس و والن
۳۱	ویژگیهای مهارت‌های اجتماعی
۳۲	نقش یادگیری مشارکتی در رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان
۳۴	بخش دوم - یادگیری مشارکتی
۳۴	تعریف و تبیین یادگیری مشارکتی

۳۷ آشنایی با تاریخچه یادگیری مشارکتی
۳۹ ویژگیهای روش یادگیری مشارکتی
۴۳ انواع روشهای یادگیری مشارکتی
۵۰ دیدگاههای عمده در یادگیری مشارکتی
۵۱ مراحل اجرای روش مشارکتی
۵۳ مقاصد و فرض های یادگیری از طریق همیاری
۵۴ گروههای یادگیری
۵۶ مقایسه فعالیتهای گروههای مشارکتی با فعالیتهای گروههای کوچک
۵۷ مزایای یادگیری مشارکتی
۶۱ انتقادات وارده به شیوه یادگیری مشارکتی
۶۲ انواع محیطهای یادگیری
۶۴ فرضهایی درباره محیطهای یادگیری
۶۶ مقایسه رویکرد یادگیری مشارکتی با رویکرد یادگیری رقابتی و انفرادی
۶۸ ترکیب اعضاء گروه مشارکتی
۷۰ استفاده از روش یادگیری مشارکتی در کلاس
۷۱ سازماندهی یادگیری مشارکتی جهت اجرا در کلاس درس
۷۴ الگوی یادگیری مشارکتی از نوع جیگ ساو
۷۵ نمایش شکلی الگوی جیگ ساو
۷۷ راهنمای سازماندهی و چگونگی اجرای روش یادگیری مشارکتی(جیگ ساو)
۸۰ بخش سوم - تحقیقات انجام شده در داخل و خارج از کشور
۸۰ تحقیقات خارجی
۸۲ تحقیقات داخلی
۸۵ جمع بندی و نتیجه گیری

فصل سوم - روش تحقیق

۸۹ مقدمه
۸۹ روش انجام پژوهش
۹۱ جامعه آماری
۹۱ حجم نمونه و روش نمونه گیری
۹۲ روش و ابزار جمع آوری اطلاعات
۹۲ الف) مقیاس مهارتهای اجتماعی ماتسون
۹۳ ب) آزمون درس ریاضی معلم ساخته
۹۴ روایی و پایایی ابزار تحقیق

۹۴	روش اجرای پژوهش
۹۵	نمونه طرح درس
۹۶	روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

فصل چهارم - تجزیه و تحلیل داده‌ها

۹۸	مقدمه
۹۹	توصیف داده‌های تحقیق
۱۲۱	تجزیه و تحلیل استنباطی داده‌های تحقیق
۱۲۱	سؤال اول
۱۲۳	سؤال دوم

فصل پنجم - نتیجه‌گیری و پیشنهادها

۱۲۶	مقدمه
۱۲۶	خلاصه تحقیق
۱۲۷	نتیجه‌گیری
۱۳۰	محدودیتها
۱۳۱	الف) محدودیتهای در اختیار پژوهشگر
۱۳۱	ب) محدودیتهای خارج از کنترل پژوهشگر
۱۳۲	پیشنهادها
۱۳۲	الف) پیشنهادهای اجرایی و کاربردی
۱۳۳	ب) پیشنهادهای پژوهشی

منابع و مأخذ

۱۳۵	منابع فارسی
۱۳۸	منابع لاتین
۱۴۰	ضمایم

فهرست جداول و شکلها

صفحه

عنوان

۴۷	جدول (۲-۱) مراحل الگوی تفحص گروهی
۵۶	جدول (۲-۲) تفاوت فعالیت در گروههای کوچک با گروههای همیار
۵۷	جدول (۲-۳) تفاوت کلاسهای مشارکتی با کلاسهای غیر مشارکتی
۸۷	شکل (۲-۴) مدل نظری تحقیق مبتنی بر ادبیات
۹۰	جدول (۳-۱) طرح آزمون مقدماتی و نهایی با گروه شاهد و بدون استفاده از گزینش تصادفی
۹۳	جدول (۳-۲) مؤلفه های رشد مهارتهای اجتماعی
۹۹	جدول (۴-۱) نمرات پیش آزمون ریاضی به روش سنتی (گروه گواه)
۱۰۰	نمودار (۴-۱) نمرات پیش آزمون ریاضی به روش سنتی (گروه گواه)
۱۰۱	جدول (۴-۲) نمرات پس آزمون ریاضی به روش سنتی (گروه گواه)
۱۰۲	نمودار (۴-۲) نمرات پس آزمون ریاضی به روش سنتی (گروه گواه)
۱۰۳	جدول (۴-۳) مقایسه فراوانی های پیش آزمون و پس آزمون ریاضی به روش سنتی (گروه گواه)
۱۰۴	جدول (۴-۴) مقایسه شاخص های توصیفی نمرات پیش آزمون و پس آزمون ریاضی به روش سنتی (گروه گواه)
۱۰۵	نمودار ترکیبی (۴-۳) نمرات پیش آزمون و پس آزمون ریاضی به روش سنتی
۱۰۶	جدول (۴-۵) نمرات پیش آزمون ریاضی به روش جیگ ساو (گروه آزمایش)
۱۰۷	نمودار (۴-۴) نمرات پیش آزمون ریاضی به روش جیگ ساو (گروه آزمایش)
۱۰۸	جدول (۴-۶) نمرات پس آزمون ریاضی به روش جیگ ساو (گروه آزمایش)
۱۰۹	نمودار (۴-۵) نمرات پس آزمون ریاضی به روش جیگ ساو (گروه آزمایش)
۱۱۰	جدول (۴-۷) مقایسه فراوانی های پیش آزمون و پس آزمون ریاضی به روش جیگ ساو (گروه آزمایش)
۱۱۱	جدول (۴-۸) مقایسه شاخص های توصیفی نمرات پیش آزمون و پس آزمون ریاضی به روش جیگ ساو (گروه آزمایش)
۱۱۲	نمودار ترکیبی (۴-۶) نمرات پیش آزمون و پس آزمون ریاضی به روش جیگ ساو
۱۱۳	جدول (۴-۹) نمرات پیش آزمون مؤلفه های مهارت اجتماعی به روش سنتی (گروه گواه)
۱۱۴	جدول (۴-۱۰) نمرات پس آزمون مؤلفه های مهارت اجتماعی به روش سنتی (گروه گواه)
۱۱۵	جدول (۴-۱۱) مقایسه میانگین نمرات مؤلفه های مهارت اجتماعی به روش سنتی (گروه گواه)
۱۱۷	جدول (۴-۱۲) نمرات پیش آزمون مؤلفه های مهارت اجتماعی به روش جیگ ساو (گروه آزمایش)
۱۱۸	جدول (۴-۱۳) نمرات پس آزمون مؤلفه های مهارت اجتماعی به روش جیگ ساو (گروه آزمایش)

- جدول (۴-۱۴) مقایسه میانگین نمرات مؤلفه‌های مهارت اجتماعی به روش جیگ ساو (گروه
آزمایش)
۱۱۹
- جدول (۴-۱۵) آزمون آماری T-Test برای مقایسه میانگین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون
ریاضی گروه گواه به روش سنتی
۱۲۱
- جدول (۴-۱۶) آزمون آماری T-Test برای مقایسه میانگین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون
ریاضی گروه آزمایشی به روش جیگ ساو
۱۲۲
- جدول (۴-۱۷) آزمون آماری T-Test برای مقایسه میانگین نمرات مهارت‌های اجتماعی گروه
گواه به روش سنتی
۱۲۳
- جدول (۴-۱۸) آزمون آماری T-Test برای مقایسه میانگین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون
مهارت‌های اجتماعی گروه آزمایشی به روش جیگ ساو
۱۲۴

فصل اول

(کلیات تحقیق)

مقدمه:

الگوهای تدریس در واقع الگوهای یادگیری هستند. ما با استفاده از الگوها در حالی که به شاگردان در کسب اطلاعات، نظرات، مهارتها، راههای تفکر و ابزار ابراز نظر خود کمک می‌کنیم، نحوه یادگیری را نیز به آنان می‌آموزیم. در واقع، افزایش استعداد شاگردان برای یادگیری آسانتر و مؤثرتر آینده از دانش و مهارتی که کسب می‌کنند و چیرگی که بر فرایندهای یادگیری می‌یابند، می‌تواند مهمترین نتیجه درازمدت آموزش باشد (جویس^۱ و همکاران، ترجمه بهرنگی، ۱۳۸۶، ص ۳۳).

الگوی تدریس، توصیف‌گر محیط یادگیری است و در چارچوب آن تحلیل محتوا، طرح‌ریزی و تدوین برنامه تحصیلی، آموزشی و درسی تا بازاندیشی و دوباره شکل‌دهی محتوای کتاب، تمرینات، برنامه‌های چند رسانه‌ای، برنامه‌های یادگیری به کمک رایانه و بالاخره ارزشیابی جای می‌گیرد. از آنجا که الگوهای یادگیری برای آموختن دانش‌آموزان است، برای رشد و نمو و برنامه‌های مناسب آنان به ویژه برای دانش‌آموزانی مناسبند که «پیشینه‌های یادگیری آنان» موردی برای ملاحظه است (همان منبع، ص ۵۷).

امروزه ساختار آموزش و پرورش فرایندی است که بر دیگر نهادهای اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی تأثیر بسزایی دارد. بطوری که میزان موفقیت یک کشور از نظر فرهنگی، اقتصادی و سیاسی بر اساس میزان موفقیت آن کشور در پی‌ریزی یک نظام آموزشی کارآمد سنجیده می‌شود.

تدریس خوب به معنای کمک به خوب یادگرفتن شاگردان است. کسانی که خوب یاد می‌گیرند در خود ذخایری از راهبردهای کسب آموزش و پرورش را توسعه داده‌اند. الگوهای تدریس به دانش‌آموزان کمک می‌کند که ذخایر این راهبردها در آنان توسعه یابد. الگوهای تدریس ابزاری مهم برای گشودن راه سازماندهی آموزش و پرورش، برای بهره‌گیری از انواع هوش و افزایش یادگیری است. بنابراین بسیاری از تفاوت‌هایی که در اغلب آموزش‌های سنتی، بازدارنده یادگیری هستند، مانند تفاوت‌های نژادی، جنسی، فرهنگی و زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی، در مقابل قدرت آموزش و پرورش با الگوهای تدریس که ابزار آموزشی به خویشتن را در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهد، ناچیز است (بهرنگی و آقاییاری، ۱۳۸۳، صص ۳۶-۳۷).

از بین الگوهای تدریس که بسیار گوناگونند می‌توان به یادگیری مشارکتی اشاره نمود که این روش یکی از زیرمجموعه‌های ساختاری آموزش همکاری است.

در روش یادگیری مشارکتی، دانش‌آموزان نقش اساسی را برعهده دارند. لذا روشی دانش‌آموز محور است و فعالیت یادگیرنده از اصول مهم آن است، معلم در این روش به عنوان راهنما و هدایت کننده عمل

^۱-Joyce

می‌کند و وظیفه دارد شرایط یادگیری را فراهم کند. در حالی که در روش غیرفعال وظیفه اصلی برعهده معلم است و دانش‌آموز برای یادگیری باید از او اطاعت کند. در این نظام، همکاری و روابط بین گروهی وجود ندارد، به تفاوت‌های فردی توجه نمی‌شود، معلم دارای فعالیت خودمشارکتی است و صرفاً بر مطالب و مفاهیم کتاب تکیه دارد و به عنوان منبع و مخزن اطلاعات موظف است اطلاعات را به ذهن خالی دانش‌آموزان انتقال دهد (پیاژه، ترجمه منصور، ۱۳۶۹).

در یادگیری مشارکتی نیز الگوهای گوناگونی معرفی شده‌اند که الگوی «جیگ ساو» یکی از مهمترین آنهاست. که در آن دانش‌آموزان به منظور دستیابی به یک هدف مشخص و برای اجرای کامل وظیفه محوله با یکدیگر همکاری می‌کنند. در الگوی جیگ ساو دانش‌آموزان به تیم‌هایی برای مطالعه فصلی از یک کتاب درسی گروه‌بندی می‌شوند. آنگاه هر کدام از اعضای تیم قسمتی از فصل را مطالعه نموده و مسئول آموزش آن به سایر اعضای تیم خود می‌شوند. کلاسهای جیگ ساو علاوه بر ایجاد امنیت، حس همکاری و صمیمیت و جو عاری از تقلب و رقابتهای خشونت بار و جلوگیری از جو عاطفی منفی و حس حسادت در دانش‌آموزان در محیط مدارس به انتقال علم و دانش با الگوی هدفمند و مناسب به دانش‌آموزان و گسترش مهارت‌های آنان کمک می‌کند (بهرنگی و آقایاری، ۱۳۸۳، صص ۳۶-۳۵).

لذا با توجه به نظرات ارائه شده، لزوم ایجاد توانایی حل مسأله، آفرینندگی، خلاقیت و ابتکار و پیشرفت تحصیلی و رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان، ضرورت استفاده از روش یادگیری مشارکتی جیگ ساو است. اگر بتوانیم این تواناییها را در دانش‌آموزان ایجاد کنیم آنها را برای برخورد با شرایط مختلف زندگی و موقعیتهای جدید، آماده کرده‌ایم. بنابراین بروز این تواناییها احتیاج به استفاده از روش یادگیری مشارکتی جیگ ساو دارند.

بیان مسأله:

مدتهاست که در نظام آموزشی ایران، معلمان با تکیه بر روشهای سنتی، به ویژه سخنرانی، شاگردان را به حفظ و تکرار مفاهیم علمی ترغیب می‌کنند؛ و علیرغم اینکه در محافل علمی و تربیتی و حتی اجرایی، صحبت از فعال بودن شاگرد، رشد فکری و آزاد اندیشی می‌شود اما عملاً چنین نظرگاههایی جنبه شعارگونه به خود گرفته‌اند. از سوی دیگر صحبت از تقویت روحیه همکاری و رفاقت در بین شاگردان و رشد اجتماعی آنان می‌شود، اما در عمل نه تنها گام مؤثری در این راستا برداشته نمی‌شود بلکه اغلب اوقات همکاری و رفاقت به نوعی رقابت تبدیل می‌شود که نتیجه آن افزایش حس حسادت، کینه و دشمنی در بین شاگردان است.

در عصر حاضر یادگیری سنتی جوابگوی نیازهای فراگیران نیست. هر ساله تعداد قابل توجهی از دانش‌آموزان و دانشجویان به دلیل شیوه یاددهی سنتی با افت تحصیلی مواجه می‌شوند و خسارتهای زیادی را بر جامعه تحمیل می‌کنند. سبک اساسی یاددهی و یادگیری سنتی، ارائه اطلاعات به فراگیران به شیوه غیرفعال است (گالن^۱ و همکاران، ترجمه خویی نژاد، ۱۳۷۶، ص ۴۳۴).

در روشهای سنتی که امروزه از آنها به عنوان روشهای غیرفعال یاد می‌شود، معلم نقش فعالی در جریان تدریس داشته، مطالب را به طور شفاهی در کلاس بیان نموده و دانش‌آموزان فقط باید به صحبت‌های او گوش فراداده و مطالب مورد نظر را حفظ نمایند: در چنین شرایطی نه تنها زمینه لازم برای رشد اجتماعی افراد فراهم نمی‌شود بلکه حتی پیشرفت تحصیلی و رشد فکری شاگردان نیز از تأثیرات نامطلوب این شرایط بی‌نصیب نمی‌ماند.

به اعتقاد کارشناسان تعلیم و تربیت، دانش‌آموزانی که از طریق یادگیری فعال به یادگیری می‌پردازند، نه تنها بهتر فرا می‌گیرند بلکه از یادگیری، لذت بیشتری هم می‌برند. زیرا آنها به جای اینکه شنونده صرف باشند فعالانه در جریان یادگیری مشارکت می‌کنند و خود را مسئول یادگیری می‌دانند (گاردنر و جولر^۲، ۲۰۰۰).

شواهد تحقیقاتی نشان می‌دهند "بیشتر مسائلی که در روش سنتی و غیرفعال به چشم می‌خورند در رویکرد مشارکتی به حداقل می‌رسند. مثلاً نتایج مطالعه‌ای که در خصوص مقایسه روش یادگیری مشارکتی و سنتی انجام شده، نشان داد که یادگیری مشارکتی، عزت نفس، میزان تمرکز روی تکالیف، لذت بردن از کلاس و مدرسه و عشق به یادگیری را افزایش و وابستگی به معلم را کاهش می‌دهد" (وایکر و نانری^۳، ۱۹۹۷، صص ۴۸-۴۲).

یادگیری مشارکتی^۴، آموزش گروههای کوچکی است که در آن دانش‌آموزان با یکدیگر برای افزایش یادگیری خود و دیگران کار می‌کنند. الگوی یادگیری مشارکتی در اوایل دهه ۱۹۷۰ میلادی مورد استفاده کلاسهای مدارس شهر آستین تگزاس در ایالت متحده آمریکا قرار گرفت. دیوید و راجر جانسون^۵ با تأکید بر گردهمایی گروههای کوچک دانش‌آموزان، اجزای اصلی این استراتژی یاددهی-یادگیری را معرفی کردند. یادگیری مشارکتی الگویی از آموزش است که دانش‌آموزان به منظور دستیابی به هدفی مشخص و برای اجرای کامل یک وظیفه محوله با یکدیگر، در آن همکاری می‌کنند. دانش‌آموزان در این ساختار آموزشی، می‌آموزند که همدیگر و مکانی را که در آن آموزش می‌بینند، بیشتر دوست داشته

^۱- Galen

^۲-Gardner & Jewler

^۳-Whicher & Nunnery

^۴-Cooperative Learning

^۵-David & Roger Johnson

باشند، عزت نفس بالاتری به دست آورند و مهارت‌های اجتماعی را به نحو مؤثرتری بیاموزند و به کار گیرند. در همه موارد فوق، عامل همکاری نقش مهمی را ایفا می‌کند. در یادگیری مشارکتی، الگوهای گوناگونی معرفی شده‌اند که الگوی «جیگ ساو» یکی از مهمترین آنهاست.

الگوی جیگ ساو که الیوت آرونسون^۱ ابداع کرده، به عنوان الگوی مشارکتی با کاربردی جدید معرفی شده است. با این الگو، دانش‌آموزان در بخشی از موضوعات درسی که موظف به یادگیری آن هستند، مهارت کامل به دست می‌آورند و سپس آموخته‌های خود را به سایر اعضای گروه خود می‌آموزند. مزیت الگوی جیگ ساو این است که اگرچه نتایج حاصل از تلاش هر دانش‌آموز با دانش‌آموز دیگر متفاوت است ولی به همه دانش‌آموزان با تواناییهای متفاوت به طور یکسان مسئولیت لازم را اعطا می‌کند. در الگوی جیگ ساو معمولاً، دانش‌آموزان برای مطالعه یک فصل از یک کتاب درسی گروه‌بندی می‌شوند. پس از آن هر کدام از اعضای گروهها یک قسمت از این فصل را مطالعه می‌کند و مسئول آموزش آن قسمت به سایر اعضای گروه خود می‌شود. از نظر جان مک دانیل، این الگوی آموزشی با ایجاد حس صمیمیت و همیاری از روحیه خشونت‌بار و دست‌زدن به رفتارهای تهاجمی جلوگیری می‌کند. او اعلام کرد که حداقل مزیت کلاسهای جیگ ساو، ایجاد امنیت در محیط مدارس و حداکثر مزیت آنها، انتقال علم و دانش با الگوی هدفمند و مناسب به دانش‌آموزان است. دیگر مزیت الگوی جیگ ساو، ایجاد محیطی عاری از تقلب و رقابتهای ناسالم و خشونت‌بار و حس حسادت در دانش‌آموزان است. در کلاسهای مبتنی بر الگوی جیگ ساو از الگوی یادگیری مشارکتی استفاده می‌شود. این الگو دقیقاً مانند یک پازل (جورچین) است. در جیگ ساو نیز، شرکت هر یک از دانش‌آموزان مانند هر تکه از یک پازل برای تکمیل کردن و فهمیدن کامل ماحصل و نتیجه نهایی ضروری است و این دقیقاً همان چیزی است که سبب مؤثر واقع شدن این استراتژی شده است (بهرنگی و آقایی، ۱۳۸۳، صص ۴۱-۳۹).

منظور از مدیریت بر آموزش ریاضی در پایه اول راهنمایی با استفاده از الگوی مشارکتی جیگ ساو و تأثیر آن بر پیشرفت تحصیلی و رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان که در این تحقیق مورد بررسی قرار می‌گیرد، مدیریت بر یادگیری درس ریاضی است که در آن معلم و دانش‌آموز به منظور افزایش اثربخشی یادگیری با هم همکاری می‌نمایند تا پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و رشد مهارت‌های اجتماعی آنان در زمینه‌های حس همکاری و صمیمیت، ایجاد جو عاطفی، ایجاد جو عاری از حس حسادت و جلوگیری از رقابتهای خشونت‌بار و ... حاصل شود. چرا که مدیریت بر آموزش دارای مزایای زیر است:

^۱-Elliot Aronson

شور و نشاط فراوانی برای یادگیری در افراد به وجود می‌آورد، افراد کم‌رو به کار گرفته می‌شوند، از خود افراد برای آموزش استفاده می‌شود، محتوای مناسب درسی توسط بچه‌ها تولید می‌شود، مهارت یادگیری به سبک علمی فراهم می‌شود. همچنین، میزان صمیمیت و نزدیکی افراد به یکدیگر بیشتر خواهد شد و باعث انسجام یادگیری و استقلال در یادگیری می‌شود.

در مطالعات کول و چان^۱ (۱۹۹۰)، تحت عنوان تأثیر سه رویکرد یادگیری مشارکتی سازمان یافته، یادگیری مشارکتی غیر سازمان یافته و یادگیری انفرادی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی، مشخص شد که در شرایط مشارکتی سازمان یافته، پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ۵۰ درصد بیشتر از شرایط انفرادی است.

روشی به نام جیگ ساو به منظور ایجاد سازمانهای رسمی برای تقسیم کار به وجود آمده است. این روش برای معرفی فرایندهای تقسیم کار از شکلی کاملاً سازمان یافته و مناسب برخوردار است. در حالی که سازمان کلاس درس متمایل بر فردگرایی، به افراد اجازه می‌دهد بهترین مهارت رشد یافته خود را به تمرین درآورند، روشهای تقسیم کار بر گردش نقش‌ها و رشد مهارتهای دانش‌آموزان در همه زمینه‌ها استوار است (جوینس و همکاران، ترجمه بهرنگی، ۱۳۸۶، ص ۲۸۱).

روش یادگیری مشارکتی برای انجام دادن انواع فعالیتها و تکالیف تحصیلی از یادگیری درسهای مختلف گرفته تا انجام پروژه‌های تحقیقی مورد استفاده قرار می‌گیرد. این روش مخالف روش رقابت فردی است و در آن یادگیرندگان در گروههای کوچک با هم و به کمک هم به یادگیری می‌پردازند. در روش یادگیری مشارکتی، دانش‌آموزان و دانشجویان "با هم شنا می‌کنند یا با هم غرق می‌شوند" (جانسون و جانسون^۲ (۱۹۸۷)، به نقل از سیف، ۱۳۸۰، ص ۵۱۶).

نیاز است که رابطه تئوری و کارایی یادگیری مشارکتی را به عنوان یک رویکرد آموزشی در مدرسه‌های با زمینه سنتی بررسی نمود، بر مبنای این فرض که یادگیری مشارکتی جیگ ساو تعامل معنادار را در بین فراگیران ارتقاء خواهد داد.

مشارکت در کارها، کیفیت زندگی افراد را بهبود می‌بخشد، شادی و احساس لذت و دوستی را برای آنان به ارمغان می‌آورد، از خود بیگانگی و تعارض اجتماعی را کاهش می‌دهد و افراد را برای بروز رفتار منسجم به منظور بهبود زندگی فردی و اجتماعی و تأمین نظم اجتماعی ثمربخش آماده می‌کند (جوینس و همکاران، ترجمه بهرنگی، ۱۳۸۶، ص ۲۶۷).

^۱-Cole & Chan

^۲-Johnson & Johnson

در آموزشی که برگرفته از نیازها و تمایلات خود شاگردان است، دانش‌آموزان با بهبود اعتماد به نفس و احساس واقع‌گرا از خویشتن و ابراز عکس‌العمل‌های هدفمند نسبت به دیگران، هدایت می‌شوند، انواع خاصی از تفکرات کیفی چون خلاقیت و ابراز نظر فردی را رشد می‌دهند. کاربرد این روش موجب پیشرفت تحصیلی فرد می‌شود (همان منبع، ص ۳۳۹).

پژوهش‌های انجام شده درباره روش یادگیری مشارکتی نشان داده‌اند که این روش در بالا بردن سطح پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در موضوعات مختلف و در سطوح مختلف تحصیلی مفید است. در صورتیکه گروهها بر پایه یادگیری متوسط اعضا تقویت شوند (سیف، ۱۳۸۰، ص ۵۱۸).

در جریان اجتماعی شدن و رشد مهارت‌های اجتماعی انسان که از لحظه تولد او شروع می‌شود نهادها، سازمانها، افراد و گروههای زیادی نقش دارند. در این میان مدرسه و خانواده دو نهاد کلیدی هستند که تأثیر قابل توجهی بر رشد مهارت‌های اجتماعی انسان دارند.

مهارت‌های اجتماعی عبارتست از توانایی برقرار کردن ارتباطات اجتماعی مقبول با سایرین به طریقی که برای فرد و دیگران مفید باشد (کومب و اسلاپی^۱، به نقل از هارجی^۲ و همکاران، ترجمه بیگی و فیروزبخت، ۱۳۷۷، ص ۱۶).

مهارت‌های اجتماعی، رفتارهای آموخته شده و مقبول جامعه هستند که موجب برقراری ارتباط متقابل گردیده و منجر به بروز پاسخهای مثبت و پرهیز از پاسخهای منفی می‌شود (کارتلج و میلبرن^۳، ترجمه نظری نژاد، ۱۳۷۵، ص ۳۳).

^۱-Combs & Slaby

^۲-Hargie

^۳-Cartelege & Mielbern

اهداف تحقیق:

هدف کلی

هدف کلی در این پژوهش شناسایی مدیریت بر آموزش ریاضی در پایه اول راهنمایی با استفاده از الگوی مشارکتی جیگ ساو می‌باشد.

هدف‌های جزئی

- ۱- بررسی تأثیر روش یادگیری مشارکتی جیگ ساو بر پیشرفت تحصیلی ریاضی
- ۲- بررسی تأثیر روش یادگیری مشارکتی جیگ ساو بر رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان پسر اول راهنمایی در سال تحصیلی ۸۸-۸۷ می‌باشد.

سؤال‌های تحقیق:

سؤال اصلی

آیا مدیریت بر آموزش ریاضی در پایه اول راهنمایی با استفاده از الگوی مشارکتی جیگ ساو بر پیشرفت تحصیلی و رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان تأثیر دارد؟

سؤالات جزئی

- ۱- آیا روش یادگیری مشارکتی جیگ ساو بر پیشرفت تحصیلی ریاضی دانش‌آموزان تأثیر دارد؟
- ۲- آیا روش یادگیری مشارکتی جیگ ساو بر رشد مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان تأثیر دارد؟

اهمیت و ضرورت انجام تحقیق:

هرگاه صحبت از روشهای تدریس می‌شود عموماً توجهات معطوف به نحوه تعامل معلم با شاگردان می‌شود اما نحوه تعامل شاگردان با یکدیگر کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد. در رابطه با تعامل شاگردان در کلاس، سه رویکرد اساسی وجود دارد: رقابتی، انفرادی و مشارکتی. که در رویکرد اول، شاگردان برای «بهبتر شدن» با یکدیگر به رقابت برمی‌خیزند. در این حالت هر دانش‌آموز سعی می‌کند از دیگری پیشی بگیرد. اما این سعی و تلاش پس از مدتی به «درج‌ازدن» عده زیادی از شاگردان می‌انجامد. زیرا عده بسیار کمی در این مسابقه به هدفهای مورد نظر معلم دست می‌یابند. این شاگردان امیدی برای برنده شدن ندارند و احساس حقارت و ناتوانی در آنها افزایش می‌یابد. در رویکرد دوم، شاگردان بدون توجه به پیشرفت یکدیگر بطور انفرادی برای رسیدن به هدفهایشان تلاش می‌کنند و از دیگران توقع کمک و همکاری ندارند. در این رویکرد معلم مرجع اصلی است و این مهمترین نقص یادگیری انفرادی محسوب می‌شود و چون یادگیری به تنهایی صورت می‌گیرد و تعامل با دیگران در آن دیده نمی‌شود، روش یکنواخت و خسته‌کننده‌ای است.

در رویکرد سوم، دانش‌آموزان از طریق همکاری و در قالب گروهها به یادگیری می‌رسند و در قبال یکدیگر احساس مسئولیت می‌کنند. زمانیکه دوستانشان به کمک نیاز داشته باشند به کمک آنها می‌شتابند و موفقیت دیگران، موفقیت آنها و شکست دیگران، شکست آنها محسوب می‌شود. این رویکرد که یادگیری مشارکتی نام گرفته است موجب یادگیری عمیق‌تر و خلاقیت و نوآوری بیشتر شاگردان می‌شود (الیس و والن^۱، ترجمه رستگار و ملک‌ان، ۱۳۷۹).

مدیریت بر آموزش از طریق جلب همکاری دانش‌آموزان در قالب گروههای یادگیری موجب می‌شود آنان در قبال یکدیگر احساس مسئولیت کنند.

در هر جامعه‌ای از معلمان انتظار می‌رود که همگام با تغییر و تحولات و تکنولوژی در زمینه کار و رشته خود پیش روند. زیرا در دنیای معاصر، آموزش و تدریس از جمله مسائل و فرایندهای پیچیده‌ای هستند که ادامه آنها به شیوه سنتی دیگر مؤثر و کارا نخواهد بود و ارائه یک جانبه مطالب آموزشی از سوی معلمان، رونویسی مطالب از روی تخته سیاه و بدون اینکه دانش‌آموز فرصتی برای مشارکت و یادگیری داشته باشد یا حفظ طوطی‌وار و کورکورانه بدون آنکه شاگردان تأمل و تعمقی در آن داشته باشند و تماشاگر بودن دانش‌آموز در واقع آنها را به ماشین از برکردن و پس دادن مطالب کلیشه‌ای تبدیل می‌کند و فرصت اندیشیدن و خلاقیت را از آنها می‌گیرد (شعاری نژاد، ۱۳۶۹، ص ۳۸).

^۱-Ellis & Whalen